

Profesorul Emil Muntean întemeietor al informaticii românești

Leon Țâmbulea, Militon Frențiu

Fiecare student dinaintea de anul 2000 se gândea cu emoție la postul pe care-l va primi după absolvirea facultății. Pentru studenții de la Facultatea de Matematică din Cluj-Napoca existau câteva instituții la care visau și la care se ajungea foarte greu: Institutul de Calcul al Academiei Române - filiala Cluj-Napoca, Institutul de Tehnică de Calcul (ITC) - filiala Cluj-Napoca și Centrul Teritorial de Calcul Electronic (CTCE) din Cluj-Napoca. Institutul de Calcul al Academiei era condus de academicianul Tiberiu Popoviciu, iar la conducerea ITC și CTCE erau doi matematicieni: Emil Muntean și Vasile Peteanu, care anterior au lucrat la Institutul de Calcul.

Despre **Emil Muntean** aflasem, de la cadrele didactice sau din bibliotecă, următoarele:

- Este absolvent, din anul 1957, specializarea matematică, de la Facultatea de Matematică din Cluj-Napoca
- La Institutul de Calcul al Academiei Române, Filiala Cluj-Napoca, exista un laborator de calcul, unde în anul 1959, s-a construit prima mașină automată de calcul din țara noastră (realizată din relee electromecanice și dispozitive de automatizare), denumită MARICA (Mașina ARitmetică a Institutului de Calcul al Academiei). La realizarea ei a participat și matematicianul Emil Muntean.
- În anul 1963 s-a finalizat construirea calculatorului DACICC-1 (Dispozitivul Automat de Calcul al Institutului de Calcul din Cluj), care a fost primul calculator românesc bazat pe tuburi electronice, tranzistoare și memorie cu ferite. La programele executate pe acest calculator, scrise în limbaj mașină, și-a adus contribuția și Emil Muntean, alături de Liviu Negrescu și Teodor Rus.
- În perioada 1967-1969 Emil Muntean a participat la conceperea și realizarea sistemului software pentru calculatorul Dacicc-200 (complet tranzistorizat, construit tot la Institutul de Calcul din Cluj-Napoca).

Unul dintre autorii acestui material a avut o primă întâlnire cu Emil Muntean în anul 1985. Profesorul a făcut parte din comisia lui de doctorat. A avut mai multe încercări de întâlnire, dar mereu era plecat (Moscova, Varsovia, Paris), cu probleme de informatică, probleme ale României sau ale ITC-ului. După o anumită perioadă de timp, între două astfel

de deplasări, la o oră târzie, s-au întâlnit și i-a expus problemele studiate în teză (o temă de informatică, tratată ca problemă de matematică) și i-a arătat articolele publicate. La final au urmat câteva întrebări: la ce folosesc aceste rezultate, unde se aplică, cine din producție le-ar cumpăra? Din aceste discuții, și din altele care au urmat la departamentul de informatică, s-au observat grelele probleme cu care se confrunta cercetarea pe care o reprezenta și institutul (ITC) pe care-l conducea în acea perioadă.

Matematicianul Emil Muntean a fost toată viața legat de informatică (nu singur, ci toată familia domniei sale):

- După absolvirea facultății a lucrat la laboratorul de Mașini de Calcul al Filialei Cluj a Academiei Române, o perioadă fiind șeful acestui laborator.
- A fost o perioadă de 22 de ani director la ITC Filiala Cluj-Napoca (1968-1990).
- Timp de 10 ani a fost profesor la Departamentul de Informatică de la Universitatea Babeș-Bolyai.
- În ultimii 9 ani din viață a fost șef de catedră la Universitatea Creștină Dimitrie Cantemir, dar a predat și la precedentul loc de muncă.

Profesorul Emil Muntean a fost un fin cercetător și un talentat cadru didactic:

- În anul 1964 a obținut titlul de doctor la Universitatea din Sant Petesburg. Tema studiată a fost legată de verificarea și validarea programelor, care numai după anul 2000 a început să fie studiată, ca disciplină de bază, la specializarea de Informatică din Cluj-Napoca.
- După anul 2000 a introdus discipline noi la Facultatea de Matematică și Informatică din Cluj-Napoca: Sisteme expert, Baze de Cunoștințe, Rețele de calculatoare.
- A fost conducător de doctorat la Universitatea Babeș-Bolyai, domeniul Informatică.
- În anul 1971 s-a înființat la Cluj-Napoca Liceul de informatică. Deoarece nu erau specialiști în acest domeniu nou, s-a cerut ajutorul Universității și specialiștilor de informatică din Cluj-Napoca. Pentru funcția de director a fost desemnat profesorul Serer Groze, iar predarea a fost asigurată de cercetători de la ITC și CTCE. Profesorul Emil Muntean a făcut multe ore la acest nou liceu și a participat la scrierea primelor manuale de informatică din România.
- Într-o perioadă când în țara noastră nu prea exista literatură de specialitate de Informatică a înființat două edituri (Microinformatica și Promedia), unde s-au publicat foarte multe cărți didactice și de cercetare (în perioada 1990-1994 a coordonat editarea a 20 de titluri

de carte la Microinformatica, iar după 1994 alte peste 40 de cărți științifice de informatică la editura Promedia).

- A cunoscut foarte multe teme de informatică (a predat, a făcut cercetări):
  - programare, unde a scris multe cărți, de la programarea în limbaj de asamblare ("Programarea în limbaje de asamblare ASSIRIS") până la ultimele limbaje "la modă" în perioada respectivă ("Limbajul ADA");
  - inteligența artificială (prin cursuri noi introduse: Sisteme expert, Baze de Cunoștințe);
  - sisteme de operare, baze de date și rețele de calculatoare (mai multe cărți și cursuri universitare);
  - aplicarea informaticii în economie (cartea "Utilizarea calculatoarelor in prelucrarea datelor");
  - istoria informaticii (curs inițiat la Universitatea Babeș-Bolyai);
  - popularizarea informaticii (diverse conferințe, cursul de Birotică).

Colegul Emil Muntean a fost un om deosebit.

- Experiența bogată în funcții administrative, rolul activ pe care l-a avut în istoria informaticii din țara noastră, spiritul fin de observator, cunoștințele și relațiile personale de la diversele deplasări din țară și străinătate, au fost de un ajutor foarte mare atât catedrei cât și facultății. Aceste calități au determinat prezența lui în diverse comisii și în colectivul de organizare de la mai multe conferințe, în calitate de președinte sau președinte de onoare. În momentul în care în departament se spunea "profesorul", se înțelegea că se făcea referire la Emil Muntean.
- Umorul care-l caracteriza îl făcea foarte iubit de colegi și studenți. Alegea de multe ori sfaturi pigmentate cu variații din "legile lui Murphy". Dacă erai obosit, dacă nu erai mulțumit după un curs, îți spunea "Zâmbește, mâine poate fi mai rău", iar dacă bucuria era prea mare și nejustificată de realizări, te atenționa cu "Dacă acum te simți bine, nu fi prea bucuros, va trece".
- La o catedră sau facultate se organizează multe acțiuni (conferințe, vizite). Deoarece problemele financiare sunt dureroase, indiferent de perioada istorică, pentru o bună desfășurare a acestor acțiuni trebuie găsiți sponsori. Recunoaștem că de multe ori am găsit un sprijin în colegul Emil Muntean (sponsorizare personală, sau indirectă prin diverse firme de soft la care intervenția domnului profesor era hotărâtoare).

- Datorită talentului deosebit de a comunica a fost foarte des invitat de onoare la diverse întâlniri, vizite, festivități, conferințe. Era o plăcere să participi la multe discuții, despre matematică, informatică, sau teme din politică, mai ales dacă rolurile principale erau deținute de Emil Muntean, Ioan A. Rus, Stefan Marușter și Mihail Megan (de la Timișoara), Călin Ignat (de la Iași), sau Ioan Tomescu (de la București). O parte din aceste discuții și argumente, aduse pentru a justifica unele dintre temele abordate în astfel de discuții, au fost incluse în cartea profesorilor Rus și Muntean ("Matematica și Informatica. Trecut, prezent și viitor").

Matematicianul și informaticianul, profesorul și colegul Emil Muntean este apreciat de toți cei care l-au cunoscut pentru devotamentul și activitatea deosebită, pentru tinerețea spirituală, pentru dorința permanentă de căutare a noului în cercetarea de informatică și în procesul de învățământ. Regretăm cu nu putem sărbători vârsta de 80 de ani prin prezența fizică a lui, dar îi păstrăm o vie amintire și avem tot respectul pentru resursele fizice și spirituale consumate în folosul cercetării și învățământului de informatică din țara noastră. Omul Emil Muntean a trăit în muncă și onoare și rămâne în amintirea noastră pentru harul, blândețea, înțelepciunea și stilul de existență exemplar.